

smoezelig-vuil zich afzette tegen de muren van werkplaatsen en kantoorgebouwen, maar ook belemmerend werkte op de vrije, het leven vernieuwende ademhaling van mensch en dier.

En, zoo ergens, had hier vooral ieder levenskracht en levenssterking noodig. Want in Werkstad werd gewerkt, van den morgen tot den avond en van den avond tot den morgen; nooit stond er de arbeid stil. Rusteloos was er het machinebeweeg in de fabrieken; hoog laaiden de vlammen in de wit-gloeiende ovens; de zuigers stampen; met razende snelheid joegen de zware vliegwielen voort om hun as; bonkend vielen de stoomhamers neer; sissend, en aan vurige slangen gelijk, kropen de beekjes van gesmolten metaal over den bodem; dreunend rolden de stoomwalsen af en aan, en pletten ze het weerspannige ijzer tot gedwee-buigzame platen; lieren ratelden; vijlen krasten; stoomfluiten gilden — het was een disharmonie van geluiden, een koor van schrille wanklanken. Maar — en dit was een feit van groote beteekenis — er was in dit alles voor de werkers, die hier de lange uren van dag- of nachttaak doorbrachten, niets afschrikwekends: het was hùn lied, dat hier gezongen werd, het lied van den arbeid.

Ook op de kantoren, waar het hart klopte van Werkstad en van waaruit heel dat machtige werkersleger werd geleid en bestuurd, golfde de arbeid zonder onderbreking voort. De chefs deelden hun bevelen uit; aan de telefoon werden de bestellingen opgenomen en doorgegeven; de in code-schrift opgestelde telegrammen werden ontcijferd en verwerkt; de machineschrijfsters tooverden met verbazing-wekkende snelheid de raadselachtige hiëroglyfen van hun stenogrammen tot leesbare brieven om. Ieder, van hoog tot laag, wist, dat de tijd moest worden benut en dat één oogenblik van stilstand in het bedrijf oorzaak kon worden van een bijna onherstelbaar verlies.

En zooals er in de fabrieken en op de kantoren werd gezwoegd, zoo was het overal, tot in de verst-verwijderde uithoeken der stad. Doch hier gaf in de meeste gevallen de arbeid geen vreugde; hier was het in waarheid een strijd, een vaak meedoogenlooze strijd om het bestaan. Die beklagenswaardige huiswerkers moesten kampen om wat soms niet meer was dan een schamele bete broods. Om de eene of andere reden buitengesloten van den gemeenschappelijken en meer loonnenden arbeid, moesten ze alles aangrijpen, wat op hun weg kwam, al was het ook nog zoo gering. En iedere arbeids-belemmering, of zwakte, of ziekte, beteekende voor hèn: géén loon, géén brood....

Levenskracht, levenssterking, levensvernieu-

wing was voor de bewoners van Werkstad de groote levensvoorwaarde. En daarom ongetwijfeld, was deze hitte, deze drukkende atmosfeer, deze verontreinigde en onzuivere lucht een bezoeking voor hen. De hersenen waren vermoeid en traag, de spieren verslapt. Iedere kracht was als verlamd.

Men verlangde naar het onweder, dat komen mòest. Tegelijk met de felle bliksemschichten en daverende donderslagen zou dan de regen komen, die de atmosfeer zou zuiveren en mensch en dier verfrissing brengen.

Het rommelde al in de verte, maar de wolk, die over Werkstad hing, was te zwaar en te dicht, om de weerkaatsing van het licht door te laten. Nog benauwender, nog drukkender werd het. De moede handen konden den arbeid schier niet meer grijpen; de lust om te werken, reeds zoo geslonken, stond op het punt, om geheel te verdwijnen, omdat het aan arbeidsvermogen ontbrak.

Opeens, toch nog onverwacht en daarom schrikverwekkend, viel een felle bliksemslag neer, een vlamvend vuur. En knetterend en ratelend volgde dadelijk daarop de donder, die de gebouwen van Werkstad op hun grondvesten deed schudden. Op hetzelfde oogenblik schoot met loeiend geweld een windvlaag uit, die den rooknevel vaneen scheurde en voor zich uit joeg en het gezicht vrij liet op een onheilspellende lood-grijze, om-en-om wentelende wolkenmassa, van waaruit thans onophoudelijk de bliksem neersloeg, terstond door zwaar dreunende en breed uitlopende donderslagen gevolgd.

Het onweder was er.

(Wordt vervolgd)

PEPER EN ZOUT

Titulatuur.

De titel WelEerwaarde Heer
geeft soms geen volle waarheid weer;
welnu, ge kunt er ook uit lezen,
dat 't „weleer, waarde heer” moet wezen.

H. W. A.

≡ VROUWENBELANGEN ≡

Over de Vrouw van een groot Man.

TOLSTOY HEET HIJ, LEON-NICOLAEVITCH Tolstoy, de man, die honderd jaar geleden, op den 28sten Augustus 1828 geboren is te Jasnaja Poljana in Rusland, en dien men met recht een wereldfiguur mag noemen.

Weinigen hebben als hij, vermocht het hart van hun tijdgenooten zóó in vlam te zetten; van weinigen zijn de boeken zóó gelezen; van weinigen de ideeën zóó besproken.

Niemand, die zich met de groote levensproblemen wil bezighouden, zou Tolstoy vermogen over 't hoofd te zien.